

Uit het aantekeningenschrift van Jac. P. Thijsse vanaf 1884

De onderstaande tekst met drie afbeeldingen, gepubliceerd in het "Jaarverslag 2014" van de Stichting Thijsse's Hof, is met toestemming van Roland Brakel overgenomen, waarvoor dank. Ter herinnering ook aan een bijzondere rondleiding door Thijsse's Hof op 25 juli 2015, de 150e geboortedag van Jac. P. Thijsse, door de planten- en vogeltuin in het Bloemendaalsche Bosch, verzorgd door Roland Brakel en Hein Koningen. Tijdens de rondwandeling nog enkele zonnestrallen in het begin, daarna bewolking, regen met stevige wind die later aanwakkerde tot een serieuze storm. Een dag vol herinneringen!

Eene wandeling naar zee

Thijsse's Hof is in het bezit van een persoonlijk aantekenboekje van Jac. P. Thijsse. Een schriftje met harde kaft dat mooi gerestaureerd is door Gerrit Versluis. Roland Brakel - onze beheerder-hovenier neemt u met onderstaand artikel mee terug in de tijd...

Het vangt aan op woensdag 13 februari 1884. Thijsse is dan nog jong en wel 18 jaar. In 1883 had hij aan de kweekschool zijn diploma behaald en was gaan werken op een lagere school in Amsterdam. Zijn omzwervingen rond Amsterdam zijn beschreven in keurig regelmatig schoonschrift, bijna zonder doorhalingen. Hij trok veel richting Muiden, Schellingwoude en de Zuiderzeedijk. Er staan verslagen in van deze tochten en verder meer gedetailleerde beschrijvingen van de planten die hij onderweg tegenkwam.

Het boekje bevat verder aantekeningen met potlood, inkt en in aquarel. Een van de omzwervingen brengt hem naar Bloemendaal. Ik geef de tekst letterlijk zoals door Jac. P. geschreven; de tekst tussen haakjes [...] is van mijn hand.

3 juni ..

Van Haarlem naar de Kleverlaan gewandeld geraakte ik in 't Bloemendaalse Park. Daar in een kuil onder eiken, iepen en beuken groeide *Scrophularia vernalis* [Voorjaarshelmkruid, ook nu nog juist in onze regio veel aanwezig] in overvloed, langs den boschweg *Anchusa officinalis* benevens *Vicia*, *Glechoma*, *Lychnis*, *Papaver*, *Veronica*, *Myosotis*, *Rubus* en anderen. [O.a. Gewone ossentong, Wikke en Hondsdraf]. Eenmaal dwars door het park gegaan stuitte ik op een omheining van ijzerdraad en daar ik het niet nodig oordeelde de buitenplaats te bezoeken wandelde ik langs een weg langs 't rasterwerk noordwaarts.

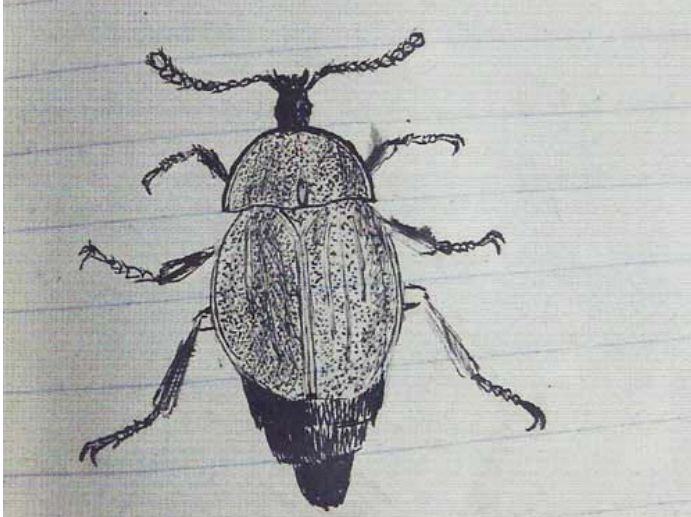

Een hagedis kroop dodelijk verschrikt onder 't gras de vogels zongen lustig voort. Altijd nog was de streek boschrijk vooral voorbij Saxenburg, daar zag ik een *Papaver Rhoeas* met 6 bloembladen. [Grote klaproos]. Eene knop, zeer jong nog, van dezelfde plant vertoonde er maar 4, die nog wit en kort, niet geformmeld waren. Dat gebeurt dus later. *Papaver dubium* [Bleke klaproos] groeide er ook. Verder nam ik mede *Ornithogalum umbellatum* en *Reseda Lutea* [Gewone vogelmelk en Wilde Reseda].

Afbeelding schrift

Eindelijk vond ik een dwarsweg kort voor Meerenberg, waarlangs ik in de duinen kon geraken [nu onderdeel van Park Brederode]. Op 't eind van die dwarsweg trok ik een mooie *Anch. Officinalis* uit den grond [Slangenkruid] en enige passen verder stond ik midden in een bed van *Aristolochia*

clematitis [Pijpbloem]. Er groeiden er wel duizend. Daarvan dus enige geplukt en een uitgegraven. Ook groeide daar *Convallaria polygonatum* [Welriekende salomonszegel]. Nu de duinen in. 't Woei vrij hard en 't stuifde van belang. 't Eerst wat ik zag was eene witte vlakte met *Rosa pimpinellifolia* [Duinroosje]. Ook groeide daar *Poterium sanguisorba*, *Polygala vulgaris* en *Obranche Galii* [Kleine pimpernel, Gewone vleugeltjesbloem en Walstrobremraap]. Al deze planten zag ik in den loop van den dag nog zeer veel.

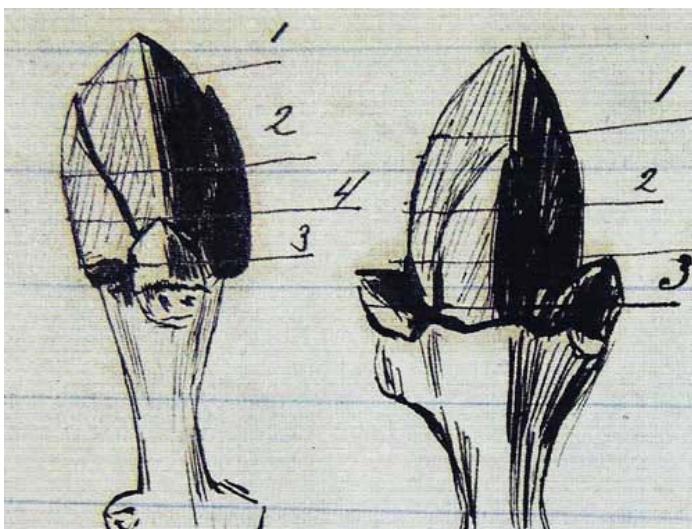

Nu eene duinvallei in. Daar bloeide tusschen andere heesters *Viburnum opulus* [dit is de Gelderse roos]. Een einde verder vloog eene vrij groote slanke, donker gekleurde vogel voor mij op en ik vond daar onder eene kleinen berk geheel onbeschut, niet eens in een kuil, 2 groote eieren (iets groter dan een duivenei) wit met bruinzwarte vlekken.

Afbeelding uit schrift

Mijn bus [botaniseertrommel] begon al mooi vol te worden, maar *Listera ovata* [Grote keverorchis] en *Lathyrus pratensis* [Veldlathyrus] moesten er hier nog bij, verderop nog *Gnaphalium diocum* [Rozenkransje, deze plant komt nu in de Haarlemse duinen niet meer voor. Frederik van Eeden noemt haar in Onkruid ook voor de Haarlemse duinen] *Fragaria vesca* *Veronica officinalis* [Bosaardbei, Mannetjesereprijs].

Ik was nu nog niet ver de duinen in, de zee was echter zichtbaar en ik besloot rechtuit er heen te loopen. Ik passeerde een paar groote duinvalleien, waar zeker vele kievietnesten waren, want als ik ze overstak vlogen geregeld 3 of 4 kievieten om mij heen en maakten een geweld van belang. Ook snippen schreeuwden om er naar van te worden.

Afbeelding uit schrift, knop van een es

In de laatste duinpan die ik passeerde vond ik enige *Orchis latifoliae* [Brede orchis]. De zee was vrij onstuimig en beukte mij van belang toen ik er in was. Strandvogels waren er niet veel meer, en badgasten waren er nog niet veel. Schelpen legio, maar gewoon.

Zeesterren waren alle stuk. Op eene Tellina [schelpensoort] groeide een wier kleur, wit heel mooi [wellicht toch een Bryozoa, mosdiertje]. 't Strand was bezaaid met ronde, waterheldere gele achtige massa's 1 d.m. in doorsnede platachtig — wat zijn dat?

Naschrift Roland Brakel:

Op de eerste bladzijde van het aantekenboekje van Jac. P. Thijssse staan vier regels van een Duits gedicht. Ik was wel nieuwsgierig naar de betekenis van deze regels en heb Dirk Kapteyn den Boumeester, germanist en bij Thijssse's Hof betrokken, gevraagd hier eens naar te kijken. Het lezen van het handschrift was moeilijk en de tekst is overhandigd aan Pieter Brederoo. Pieter Brederoo heeft veel ervaring met archiefonderzoek en het lezen van oude handschriften. De dichtregels konden vervolgens uitgeschreven worden.

Wer Dir, ja Dir Natur, sein ganzes Sein ergeben,
Der fühlt das herbe Weh der armen Erde kaum:
Du lebst in ihm, er lebt in Dir ein sel'ges Leben
Und diese Seligkeit ist mehr als flücht'ger Traum

De vraag was nu van welke dichter deze regels kwamen. Zoeken op internet gaf geen direct resultaat. Er was ook geen sprake van een bekende dichter. Uiteindelijk is de dichter wel gevonden: Ludwich Bechstein. http://de.wikipedia.org/wiki/Ludwig_Bechstein

Dirk Kapteyn den Boumeester heeft vervolgens onderstaande vertaling gemaakt.

Wie jou, ja jou natuur, met hart en ziel is toegedaan,
Die voelt nauwelijks de bittere smart der arme aarde:
Jij leeft in hem, hij leeft in jou een zalig leven
En deze zaligheid is meer dan een vluchtige droom.

Thijssse's Hof

Planten- en vogeltuin in het Bloemendaalsche Bosch
Mollaan 4
2061 BD Bloemendaal

Telefoon 023-5262700

www.thijsseshof.nl

25 juli 2015 / 12:20:07 Beeld van Jac. P. Thijssse in het Thijssse's Hof te Bloemendaal - HOMBERG - www.inhetvondelpark.nl

Bureau van
Jac. P. Thijssse
gefotografeerd op zijn
150° geboortedag
25 juli 2015
Thijssse's Hof Bloemendaal
in het instructielokaal
Foto Hans Homberg